

1. ΘΕΜΑ

Θεματοποίηση

2. ΠΑΡΑΔΕΙΓΜΑΤΑ

Το Γιάννη τον γνώρισα χτες.

Εμένα με ξέρεις.

Το παιδί με τα μακριά μαλλιά είναι φίλος της Άννας.

Το βράδυ δε θα πάμε πουθενά.

3. ΕΠΙΠΕΔΟ-ΒΑΘΜΟΣ ΔΥΣΚΟΛΙΑΣ

Από Α ΚΕΓ, 1 ΕΚΠΑ

4. ΠΡΟΑΠΑΙΤΟΥΜΕΝΗ ΓΝΩΣΗ

Απλή σύνταξη και πληροφοριακή δομή της πρότασης

Σειρά των όρων της πρότασης

Βασικά επιτονικά σχήματα

5. ΠΙΘΑΝΑ ΛΑΘΗ

(α) Αδυναμία αναγνώρισης των συντακτικών και πληροφοριακών σχέσεων μεταξύ των όρων της πρότασης.

(β) Παραγωγή συντακτικά ορθών δομών σε ακατάλληλα όμως περιβάλλοντα από την άποψη της πληροφοριακής δομής

6. ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ

Ως θέμα ορίζουμε το συστατικό της πρότασης για το οποίο γίνεται λόγος. Αποτελεί την κεντρικότερη δεδομένη πληροφορία σε μια πρόταση και κανονικά ταυτίζεται με το συστατικό που εμφανίζεται σε θέση υποκειμένου:

*Χτες, γνώρισα τη Μαρία. **Η Μαρία** είναι φίλη του Γιάννη.*

(– Ποιον αγαπάει η Μαρία;)

***Η Μαρία** αγαπάει το Γιάννη.*

(– Ποιον ρώτησε η δασκάλα;)

***Η δασκάλα** ρώτησε το Γιάννη.*

Ακριβώς επειδή είναι μέρος των γνωστών πληροφοριών, το θέμα μπορεί να παραλείπεται σε όλα τα παραπάνω παραδείγματα, ενώ η παρουσία του είναι υποχρεωτική αν πρέπει να διευκρινιστεί κάτι:

(– Τι έκαναν ο Γιάννης και η Μαρία / τα παιδιά χτες;)

***Ο Γιάννης** κοιμήθηκε και **η Μαρία** πήγε βόλτα.*

Ως θέμα μπορεί βέβαια να λειτουργεί και οποιοδήποτε άλλο συντακτικό συστατικό – που αποτελεί δεδομένη πληροφορία:

(– Ποιος απάντησε στη δασκάλα;)

***Στη δασκάλα** απάντησε ο Γιάννης.*

(– Ποιος έλυσε την άσκηση χτες;)

***Χτες** την έλυσε ο Γιάννης.*

(– Τι κάνατε στις διακοπές;)

***Τον Ιούλιο** πήγαμε στο νησί. **Τον Αύγουστο** τον περάσαμε στην Αθήνα.*

Ως θέμα κανονικά λειτουργεί η ονομαστική φράση που βρίσκεται στην πρόταση με ταυτόχρονη παρουσία ασθενούς τύπου της προσωπικής αντωνυμίας που συναναφέρεται στην ίδια οντότητα (δηλ. στις περιπτώσεις του κλιτικού διπλασιασμού και της εκτόπισης με κλιτικό – βλ. σχετικά δελτία):

Τον ξέρω το Γιάννη

Το Γιάννη, που μου είπες να μην τον ρωτήσω, τον ρώτησα.

(κατάλληλα μόνο εφόσον ο Γιάννης είναι δεδομένη πληροφορία, και μάλιστα η οντότητα για την οποία γίνεται λόγος).

Παρόμοια, ως θέμα λειτουργεί συνήθως ένα ρητά εκπεφρασμένο (και όχι ελλείπον – βλ. σχετικό δελτίο) υποκείμενο – και συχνά οι ισχυροί τύποι της προσωπικής αντωνυμίας, εφόσον δε φέρει εμφατικό τόνο (οπότε θα αποτελεί περίπτωση εστίασης – βλ. σχετικό δελτίο):

Ο Γιάννης ήρθε.

Εγώ τον ξέρω.

Εσείς, πήγατε διακοπές.

Όλα τα θέματα κανονικά δε φέρουν εμφατικό τόνο, ακολουθούνται από πτώση της επιτονικής καμπύλης, ή ακόμα και από παύση (που σημειώνεται με κόμμα, ιδιαίτερα στις περιπτώσεις της μετατόπισης – βλ. σχετικό δελτίο):

Στην Αμερική, εγώ και η Μαρία δεν έχουμε πάει ποτέ.

7. ΠΑΡΟΥΣΙΑΣΗ

Ήδη από τα πρώιμα επίπεδα οι μαθητές θα παρατηρήσουν ότι κάποιοι όροι της πρότασης ακολουθούνται από επιτονική πτώση. Ανάλογα με τα χαρακτηριστικά τους (ηλικία, γνωσιακό επίπεδο κτλ.) ο διδάσκων πρέπει να είναι σε θέση να εξηγήσει τις πραγματολογικές πληροφορίες που κωδικοποιεί αυτή η επιτονική δομή, αναδεικνύοντας την υπόσταση των θεματοποιημένων συστατικών ως δεδομένων πληροφοριών και τις διαφορές τους από τις νέες πληροφορίες και τα αντίστοιχα, μη θεματοποιημένα συστατικά. Παράλληλα, θα πρέπει να μπορεί να παρουσιάσει με κατάλληλα παραδείγματα (απλών ερωτήσεων και απαντήσεων, όπως στα παραδείγματα παραπάνω) τη διαφοροποίηση της πραγματολογικής καταλληλότητας σύμφωνα με την πληροφοριακή δομή: οι προτάσεις *Τον ξέρω το Γιάννη* και *Το Γιάννη ξέρω* γενικά σημαίνουν το ίδιο πράγμα, διαφέρουν όμως – πραγματολογικά – ως προς το κατά πόσο ο Γιάννης έχει ήδη αναφερθεί στο λόγο.

Στη συνέχεια, η λειτουργία της θεματοποίησης μπορεί να παρουσιαστεί πιο συστηματικά σε σχέση με τη διάκριση μεταξύ της παρουσίας / απουσίας υποκειμένου και μεταξύ της επιλογής ασθενούς ή ισχυρού τύπου της προσωπικής αντωνυμίας και, προφανέστερα, με τα φαινόμενα του κλιτικού διπλασιασμού και της εκτόπισης με κλιτικό (βλ. σχετικά δελτία).

8. ΣΥΝΔΕΣΗ ΜΕ ΣΥΝΑΦΗ ΘΕΜΑΤΑ

AT49: Η σειρά των όρων και η λειτουργική προοπτική της πρότασης

AT42: Κλιτικός διπλασιασμός

AT31: Εκτόπιση με κλιτικό

AT43: Ελλείπον υποκείμενο

AT32: Ισχυρές προσωπικές αντωνυμίες

ΑΤ41: Συνδυασμός δύο ασθενών προσωπικών αντωνυμιών ως προσδιορισμών του ίδιου
ρήματος
ΑΤ51: Εστίαση

9. ΠΑΡΑΠΟΜΠΕΣ ΣΕ ΥΛΙΚΟ ΤΟΥ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΟΣ

Γλωσσικές Ασκήσεις: